

IV. osztály.

SZIGORUAN BIZALMAS!

A Magyar Tudományos Akadémia 1953. november 21-én, szombaton délelőtt 11 órakor megtartott 11. számú elnökségi ülésének

j e g y z ő k ö n y v e.

Jelen voltak: Rusznyák István elnök, Osztrovszki György főtitkár és Ligeti Lajos alelnök.

Alexits György, Erdey-Grúz Tibor, Molnár Erik, Novobátzky Károly és Straub F. Brunó elnökségi tagok,

Németh Gyula, Fogarasi Béla, Riesz Frigyes, Manninger Rezső, Maucha Rezső, Mihailich Győző, Verő József és Schulek Elemér osztályelnökök.

Kimentették magukat: Gombás Pál alelnök, Hevesi Gyula és Lukács György elnökségi tagok.

Meghivottak valamennyi napirendi ponthoz: Hanisch József, az Akadémia Pártbizottságának titkára és Molnár Béla mb. szervezési főcsoportvezető.

N a p i r e n d:

1. Beszámoló az október havi munkáról.

Előadó: Főtitkár.

2. Csehszlovák-magyar szótári tárgyalások.

Előadó: Alexits György, a KFB titkára.

3. A késedelmi kötbérek és a szerzői korrektúra költségek elhárításával kapcsolatos javaslat.

Előadó: Alexits György, a KFB titkára.

4. Az általános szótárak munkálatainak megkezdésére és megjelentetésére vonatkozó javaslat.

Előadó: Alexits György, a KFB titkára.

5. A KFB tervmódosítási javaslatai.

Előadó: Alexits György, a KFB titkára.

6. A Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet, valamint a Martonvásári Növénytermelési Kutató Intézet Tudományos Tanácsára vonatkozó javaslat.

Előadó: Osztrovszki György főtitkár.

7. Az Akadémia szervezeti és működési szabályzata.

Előadó: Osztrovszki György főtitkár.

Rusznay István elnök napirend előtt felkéri a jegyzőkönyv hitelesítésére Ligeti Lajos alelnököt és Maucha Rezső osztályelnököt.

Bejelenti, hogy Juhász István szervezési főcsoportvezető eltávozott az Akadémia kötelékéből. Bemutatja az Elnökség tagjainak Molnár Béla elvtársat, aki megbízott szervezési főcsoportvezetői beosztásban a továbbiakban Juhász elvtárs munkáját végezni fogja.

1.

Rusznay István elnök felkéri Osztrovszki György főtitkárt az október havi munkáról szóló beszámoló megtartására.

Osztrovszki György főtitkár az alábbiakban számol be az október hónapban végzett munkáról.

a./ Külföldi vendégeink október hónapban.

Bulgáriából

Vaszil Todorov Dimitrov a mezőgazdasági üzemszervezés tanulmányozására 4 hónapra,

Dimieter Szimeonov Angelov történész professzor 2 hónapra,

Vlagyimir Ivanov Georgiev nyelvészprofesszor, a szófiai egyetem rektora 3 hétre,

Georgiev Christov biológus 3 hónapra,

Viktor Krumov Dokov histológus 3 hónapra,

Angel Georgiev Konstantinov növénybiológus 3 hónapra,

valamennyi vendég a kulturális egyezmény keretében.

Lengyelországból

Micziszlaw Debitzky gépészmérnök 2 hétre,

Micziszlaw Klinasevszki geográfus 2 hétre,

Broniszlav Gancárz állategészségügy tanulmányozására 2 hétre,

Két ösztöndíjas biokémikus: Marian Szmyrna és Barbara Kowal érkezett a Straub intézetbe.

Németországból

Ludger Alscher archeológus professzor 1 hónapra,

Gerhardt Henkel stomatológus professzor 2 hétre,

b./ Kiküldetéseink.

Bulgáriába:

Alexits György tapasztalatcsere és előadástartás céljából

Mócsy János 1 hónapra.

Csehszlovákiába:

Littmann Imre 6 hetes tanulmányutra.

Romániába:

Végvári Lajos 1 hónapos tanulmányutra,

Freibergi Bányásznapon résztvettek:

Tárczy-Hernoch Antal, Tarján Gusztáv, Zámbo János és Bella Ede,

A Berlini Mezőgazdasági Akadémia Jubileumi Ünnepe alkalmából rendezett Kongresszuson résztvettek:

Zólyomi Bálint és Schandl József.

c./ 1953 október 31-én Varsóban aláírták a lengyel-magyar kulturális egyezmény 1954. évi munkatervét. A munkaterv az 1953 évihez képest fokozottabb mértékben teszi lehetővé tudósok és kutatók kiküldetését. A munkaterv összesen 13 személy kiküldetésére ad lehetőséget és a kiküldetések összes időtartama 17 hónap. A munkaterv jelentős mértékben bővíti a két tudományos akadémia közötti könyvtári cserét, valamint egyéb tudományos anyagok cseréjét.

d./ Az Akadémia osztályainak október havi munkájáról.

Az Akadémia osztályai október havi munkájának középpontjában a II. öt-éves tudományos terv kidolgozása áll.

I. Osztály.

Az I. és a II. Osztály vezetősége megvitatta a Klasszika-Filológiai Bizottság munkáját, feladatait.

Az Osztály adatfeltáró munkát végzett az irodalomtörténet helyzetének megvizsgálásával kapcsolatban.

Elkészítette az Osztály az Irodalomtörténeti Kézikönyv tervezetét és a magyar klasszikusok kritikai kiadásának szabályzatát.

II. Osztály.

Jelentős rendezvénye volt az osztálynak a Filozófiai Évkönyv olvasó értekezlete, a Jogi Állandó Bizottság ülése, amely jogtudományunk eredményeit és hiányosságait vitatta meg, a Szegeden rendezett "Nemzetközi Jog- Haladó Nemzetközi Jog" című vita és a Pécsen megrendezett Földrajzi Hét.

A vitaszellem növelésében, a tudományos kritika kialakításában nagy lépést jelent előre a Földrajzi Állandó Bizottság ülése, melyen megvitatták a Földrajzi Társulat jubileumi ülésén tartott tudományos előadásokat.

III. Osztály.

Az osztályvezetőség megvitatta az Alkalmazott Matematikai Intézet beszámolóját és foglalkozott a Központi Fizikai Kutatóintézet átszervezésének kérdésével.

A Fizikai Állandó Bizottság megtekintette a Híradástechnikai Kutató Intézetet és megvitatta a problémákat, határozatokat hozott azok megoldására.

A Matematikai Állandó Bizottság megvitatta az akadémiai témákkal kapcsolatos kutatásokat és a könyvkiadás problémáit.

IV. Osztály.

Az új Kormányprogrammal kapcsolatban a mezőgazdasági termelés fejlesztése feladatainak kidolgozásában több akadémikus és az állandó bizottságok több tagja vesz részt.

Felülvizsgálta az osztály az akadémiai intézetek 1954. évi tematikai, káderfejlesztési terveit.

Az osztályvezetőség helyszínen ellenőrizte a Soproni Talajbiológiai Osztály munkáját.

A Mezőgazdasági Üzemszervezési és Ökonómiai Állandó Bizottság kidolgozta a termelőszövetkezetek üzemi anyaggyűjtési rendszerét.

V. Osztály.

Az osztályvezetőség tájékoztató látogatást tett a szegedi Orvostudományi Egyetemen. Az osztály részletesen foglalkozott a Tihanyi Biológiai Kutatóintézet kutatási, személyi és anyagi problémáival, és javaslatot tett az Intézet új profiljára vonatkozóan.

Az osztály októberi felolvasó ülésén, amelyen első ízben szerepeltek biológiai előadások, kiosztották a doktori és kandidátusi diplomákat.

A Biológiai és az Élettani Bizottság együttes ülést tartott, hogy tájékozódjanak egymás munkájáról és segítséget tudjanak egymásnak adni. Az osztály bizottságai számos intézetellenőrzést tartottak.

VI. Osztály.

Az Automatizálási Főbizottság Sztálinvárosban megtekintette az elkészült nagykohó automatikáját és anketén tárgyalta meg a jövőbeni tennivalókat. A Főbizottság foglalkozott a Villamosipari Központi Kutató Laboratórium munkájával, feladataival. Az osztály felülvizsgálta Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetem egyes gépészeti tanszékeit.

Ignaty Maleczky lengyel professzor két előadást tartott az ultrahang passzív alkalmazásainak Lengyelországban történő kutatásairól, valamint az elektromechanikai analógiák újfajta matematikai interpretációjáról.

VII. Osztály.

A Mezőgazdasági Ipari Bizottság megvitatta a Műszaki Egyetem Élelmiszerkémiai Tanszékének beszámolóját az elmúlt évi munkájáról.

Az Osztály a Műszaki Osztállyal közösen résztvett az ipari kutatók felülvizsgálása ügyében tartott megbeszélésen.

A Fizikai Kémiai Bizottság tagjai több ipari kutató intézetet látogattak meg.

A Szerves Kémiai és Szerves Kémiai Technológiai Bizottság együttes ülésen vitatta meg a Bizottságok együttműködési lehetőségét és értékelte a debreceni Szerves Kémiai Konferenciát.

e./ Kormányzatunk felkérte az Akadémia Műszaki Osztályát, hogy dolgozza ki a Komló-i Széntelegek fejttési módszereit és a bányalétesítmények biztonságának kérdését. A Tisza-vidéki kémiai kombinát 10 alapvető tudományos és technikai probléma véleményezését kérte az Akadémiától.

Az Elnökség tagjai a főtitkári beszámolót elfogadják.

Osztrovszki György főtitkár bejelenti az Elnökség tagjainak, hogy az Akadémia Hivatala a Nádor-u. 12. sz. házból a mai napon elköltözött. Ismerteti a ház kiürítésének okait a szakértői véleménnyel együtt. Bejelenti, hogy az Akadémia Hivatala valószínűleg a Széchenyi-rakpart 3. sz. házban, /jelenleg az AVIRT hivatala/ fog elhelyezést nyerni.

Rusznayk István elnök javasolja, hogy az előre kiküldött meghívón szereplő 2. napirendi pontot vegyék le napirendről.

Az Elnökség ezzel egyetért.

2. Csehszlovák-magyar szótári tárgyalások.

Ligeti Lajos alelnök elmondja, hogy a közelmúltban a csehszlovák-magyar szótári tárgyalások rendezése céljából Lakó György osztálytitkár Csehszlovákiába utazott. Látogatást tett a pozsonyi Szlovák Akadémián is. A szlovák akadémikusok és tudományos körök nagy készséget mutattak a Magyar Tudományos Akadémiával való együttműködésre és annak a kívánságuknak adtak kifejezést, hogy szeretnének résztvenni nagygyűlésein, szeretnék a két ország tudóscseréjét megindítani, valamint közös kiadványok szerkesztésének is szükségét érzik. Fontosnak tartanak egy szlovák-magyar szótár kiadását.

Határozat: Az Akadémia forduljon az illetékes kormánysszervekhez, hogy a kulturális egyezmény megkötésénél legyenek figyelemmel a szlovák-magyar együttműködés biztosítására.

3. A késedelmi kötbérek és a szerzői korrekturaköltségek elhárításával kapcsolatos javaslat.

Alexits György a KFB titkára javasolja, hogy a most készülő minisztertanácsi rendelet megfogalmazásánál az Akadémia igyekezzék szempontjait érvényesíteni.

Határozat:

1. A KFB által beterjesztett javaslat határozat-részt a KFB ismét szövegezze meg.
2. A KFB állítsa össze azokat a szempontokat, melyek alapján az elnök és a főtitkár a minisztertanácsi rendeletet készítő szervekkel tárgyalhat.

4. Az általános szótárak munkálatainak megkezdésére és megjelentetésére vonatkozó javaslat.

Erdey-Grúz Tibor elnökségi tag véleménye szerint nagyobb szükség lenne spanyol-magyar, mint svéd-magyar szótárakra.

Németh Gyula osztályelnök felveti egy új latin szótár kiadásának szükségességét.

Rusznay István elnök felhívja a figyelmet arra, hogy román-magyar szótár kiadása időszerű és szükséges.

Határozat:

1. Az I. Osztály illetve a Szótári Bizottság vizsgálja meg, hogy nem lenne-e helyesebb a svéd-magyar szótár helyett spanyol-magyar szótár kiadása.
2. Vizsgálja meg az osztály latin-magyar szótár kiadásának szükségességét.
3. Vizsgálja meg az osztály román-magyar szótár kiadásának lehetőségét.
4. A KFB által beterjesztett általános szótárakra vonatkozó javaslatot az Elnökség fenti kiegészítésekkel jóváhagyja.

5. A KFB tervmódosítási javaslatai.

Alexits György a KFB titkára a könyvkiadásban eddig felmerült hibák kiküszöbölése céljából javasolja, hogy a KFB ne tárgyaljon olyan könyvkiadási javaslatot, amelynél az ajánló szakbizottság nem jelöli meg, hogy a könyvet ki ajánlotta kiadásra. Feltétlenül szükséges, hogy az ajánló végig elolvassa a javasolt könyvet és annak teljes ismeretében, felelősséggel tegye meg javaslatát.

Határozat:

1. A KFB készítsen az osztályok eddigi könyvkiadási munkájáról értékelő jelentést, amelyet az elnökségi ülés meg fog tárgyalni.
2. Az osztályok könyvkiadási munkáját értékelő elnökségi határozat az Akadémiai Értesítőben jelenjék meg.
3. A KFB ülés ne tárgyaljon olyan fordítási javaslatot, amelynél nincs megjelölve, hogy ki ajánlotta a mű kiadását.

6. A Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet, valamint a Martonvásári Növénytermelési Kutató Intézet Tudományos Tanácsára vonatkozó javaslat.

- a. Elnökség a Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet Tudományos Tanácsát az alábbi összetétel szerint hagyja jóvá:

Elnök: Kovács K. Pál levelező tag, az Intézet igazgatója

Tagok: Alkér Tibor, az Intézet osztályvezetője,
Acs Ernő kandidátus, a Műszeripari Kutató Intézet igazgatója
Barta István levelező tag, egyetemi tanár,
Bárány Nándor levelező tag, az Optikai és Finommechanikai
Központi Kutató Intézet igazgatója,
Egri Imre, az Intézet osztályvezetője,
Gillemot László levelező tag, a Fémipari Kutató Intézet igazgatója
Guba Ferenc, az Intézet osztályvezetője
Kolos Richárd, a Kohó- és Gépipari Minisztérium helyettes főosztályvezetője,
Simonyi Károly, egyetemi tanár,
Tettamanti Károly kandidátus, a Szerves Vegyipari Kutató Intézet igazgatója.

A Tudományos Tanács meghívott tagja:

Vajda György az Intézet igazgatóhelyettese.

- b. Elnökség a Martonvásári Növénytermelési Kutató Intézet Tudományos Tanácsát az alábbi összetétel szerint hagyja jóvá:

Elnök: Erdei Ferenc.

Tagok: Manninger Rezső,
Kreybig Lajos
Sedlmayr Kurt
Somos András
Soó Rezső
Schandl József
Obermayer Ernő
Kurnik Ernő
Lelley János
Erdei János
Máthé Imre
Gyórfi Barna
Ujvárosi Miklós

Intézet igazgatója, intézet osztályvezetői.

7. Az Akadémia szervezeti és működési szabályzata.

Veró József osztályelnök hiányolja, hogy az I. fejezet 3./ pont a/ bekezdésében, valamint a 13. oldal a/ pontjában az Akadémia feladatainak meghatározása nem elég pontosan fedi a vonatkozó törvényt ill. rendeletet. / 3600/1949., 49.27 tc 5.§. / Ezeket a törvényeket a szabályzatba be kell venni.

Straub F. Brunó elnökségi tag nem ért egyet a 29. oldalon szereplő Személyzeti Osztály funkcióinak megfogalmazásával. Az első bekezdésben foglaltak nem a Személyzeti Osztály, hanem az Akadémia feladatát képezik. A második bekezdés utolsó sorát a következőképpen javasolja módosítani:

" . . . a tudományos káderutánpótlás biztosításának elősegítése az Akadémia feladata."

Nem ért egyet a 21. oldalon a "szakelőadók feladata" c. fejezetben a: "foglalkoznak" a bizottságokkal, valamint "felelősek az állandó bizottságok munkatervéért" c. kifejezések megfogalmazásával. A szakelőadók feladatai pontosabban jelölendők meg.

Mihailich Győző osztályelnök javasolja, hogy a bizottságok egységes elnevezéssel szerepeljenek a tervezetben.

Határozat: A továbbiakban a tervezetben Főbizottság elnevezés szerepeljen.

Rusznayk István elnök javasolja a 14. oldal 12. bekezdésének átfogalmazását; meg kell pontosan határozni, hogy milyen esetekben adhatnak véleményt a bizottságok külső szerveknek az Elnökség egyidejű értesítése mellett és mely kérdésekben dönthetnek önállóan.

Alexits György elnökségi tag a KFB részére egy gyors-és gépirónó beállítását kéri. Írógépet is kér.

Határozat: Az Elnökség egyetért azzal, hogy a KFB részére szervezzenek egy gyors-és gépirónó állást.

Fogarasi Béla osztályelnök kéri, hogy vizsgálják meg a 3/ f/pontját, mivel tudomása szerint az OM most foglalkozik az egyetemeken folyó tudományos munka problémáival.

Erdey-Grúz Tiber elnökségi tag véleménye szerint az egyetemi kari tanácsok nem képesek az egyetemeken folyó tudományos munka érdemi ellenőrzésére. Ezért kéri fel tanácsadó szervként az Akadémia illetékes bizottságát. Mindenesetre tisztázni kellene a kari tanácsok és az akadémiai bizottságok szerepét. A névre szóló feladatokat azonban át kell adni az Akadémia illetékes osztályának.

Hiányolja, hogy a 12. oldalon a 6./ Osztálytitkári értekezlet résztvevői közül kimaradtak az osztálytitkárok.

A 18. oldalon hiányzik az Agrártudományi Osztály intézetei közül a Martonvásári és Állategészségügyi Intézet.

Mihailich Győző osztályelnök a 18. oldalon a Műszaki Tudományok Osztálya tudományterületeinek felsorolásánál kifogásolja a sorrendet.

Javasolja a földtant a geofizika után említeni, építészet helyett pedig építéstudományt javasol írni.

Rusznay István elnök javasolja, hogy a szabályzatot - anélkül, hogy az ismét elnökségi ülés elé kerüljön - stiláris szempontból át kell fogalmazni.

Határozat: Az Elnökség tagjai lássák el az anyagot meg. egyzéseikkel /fogalmazási és elvi szempontból egyaránt/ és javaslataikkal együtt küldjék be az Elnökségnek. Az ennek alapján újból összeállított anyag nyelvi lektorálását a Nyelvtudományi Intézet munkatársai végezzék el.

Az anyag beküldésének határideje:

december 5.

A nyelvi lektorálásért felelős:

Németh Gyula
osztályelnök.

Több napirendi pont nem lévén, Rusznay István elnök megköszöni a megjelentek részvételét és az ülést bezárja.

k.m.f.

A jegyzőkönyv hiteles:

Ligeti Lajos sk.
alelnök.

Maucha Rezső sk.
osztályelnök.